

על מייסד 'המעין' ועורכו הראשון פרופ' מרדכי ברויאר ז"ל

פרופ' מרדכי ברויאר נולד בפרנקפורט ענ"מ בשנת תרע"ח לאביו, ממנהיגי אגודת ישראל, ד"ר יצחק ברויאר, ולאמו גיני לבית אייזנמן, נכדתו של ר' אליעזר ליפמן פרינץ. הוא התחנך בבית הספר של הקהילה החרדית בפרנקפורט, ולמד שנתיים בישיבה שייסד שם סבו, הרב שלמה זלמן ברויאר, חתנו של הרב שמשון רפאל הירש. בשנת תרצ"ו עלה ארצה עם אביו וכל משפחתו, למד תקופה קצרה בישיבתו של הרב דושינסקי רבה של העדה החרדית בירושלים, ואח"כ בישיבת חברון. בשנת תש"ג נישא לשמחה שתבל"א, בת הרופא החרדי ד"ר יעקב לוי.

זמן קצר לאחר תום מלחמת העולם השנייה הוא נקרא ע"י תנועת פא"י לשמש כשליח הסוכנות לטיפול בחינוך היהודי במחנות העקורים בגרמניה; בשנת תש"ו השאיר את אשתו ובתו התינוקת בארץ, ויצא להקים מסגרות חינוכיות לפליטי השואה. בשנת תש"י הקים את "כפר אליהו" – מוסד חינוכי פנימייתי דתי לילדי העולים ליד גדרה, ועמד בראשו שבע שנים. יותר מאוחר שב לירושלים והמשיך בלימודים אקדמאיים, ובמקביל הורה במוסדות שונים. הוא הקים את הישיבה התיכונית "חורב", ולמעלה מעשור עמד בראש מוסדות "חורב". בשנת תשכ"ז קיבל את התואר ד"ר להיסטוריה מהאוניברסיטה העברית בירושלים, והחל משנת תשל"ב הירצה במחלקה לתולדות ישראל באוניברסיטת בר אילן, בה שימש פרופסור מן המניין. פירסם ספרים ומאמרים רבים, בהם ספרו המונומנטלי "אהלי יעקב" – הישיבה, תבניתה ותולדותיה.

כמייסד ומנהל מוסד יצחק ברויאר הוציא לאור את החומש עם פירוש רש"ר הירש בעברית. הוא עסק רבות בהוצאה לאור של כתבי אביו וזקנו, ולפני זמן קצר עוד זכה לראות את המהדורה החדשה והמתוקנת של התרגום לעברית של ספר 'חורב', שעמל רבות בעריכתה. בשנת תשי"ג החל להוציא לאור בעריכתו את כתב העת 'המעין'. וכך כתב בסוף הגליון הראשון (תשרי תשי"ג): 'היעדר במה ספרותית המוקדשת לעיון, מחקר ובירור בשאלות העומדות על סדר יומו של עם התורה בפרט ובמדינת ישראל בכלל – הורגש כבר מזמן... מקווים אנו להפוך כתב-עת זה לרבעון המופיע לפרקים קבועים... חומר ספרותי לפרסום ב'המעין' יש לשלוח למערכת ע"פ הכתובת: מוסד יצחק ברייער, כפר הילדים של פא"י, גדרה. בשנת תשכ"ד מינה את ר' יונה עמנואל ז"ל לעורך, אך הוא נשאר חבר פעיל במערכת 'המעין' עד יומו האחרון. שיחתו האחרונה עם בנו הרב שלמה שליט"א סמוך לפטירתו עסקה במאמר שנשלח למערכת 'המעין', אותו קיבל ממני בדואר אלקטרוני כמה ימים קודם כדי שיחווה עליו את דעתו; דעתו (השלילית!) נמסרה לי בביקור התנחומים שערכת במהלך השבעה... מוה"ר פרופ' מרדכי בן מוה"ר ד"ר יצחק ברויאר ז"ל נלב"ע אור לי"ב סיון תשס"ז שבע ימים ומעשים, כשהוא פעיל וצלול וחד עד ימיו האחרונים, למרות ייסורי הגוף שפקדוהו בשנים האחרונות. הגליון הנוכחי כבר היה מוכן לדפוס; אחד מגליונות 'המעין' הבאים יוקדש בע"ה לזכרו. תנצב"ה.

יואל קטן, עורך 'המעין'